

Wiking Walks

Wiking Talks

Wiking Writes

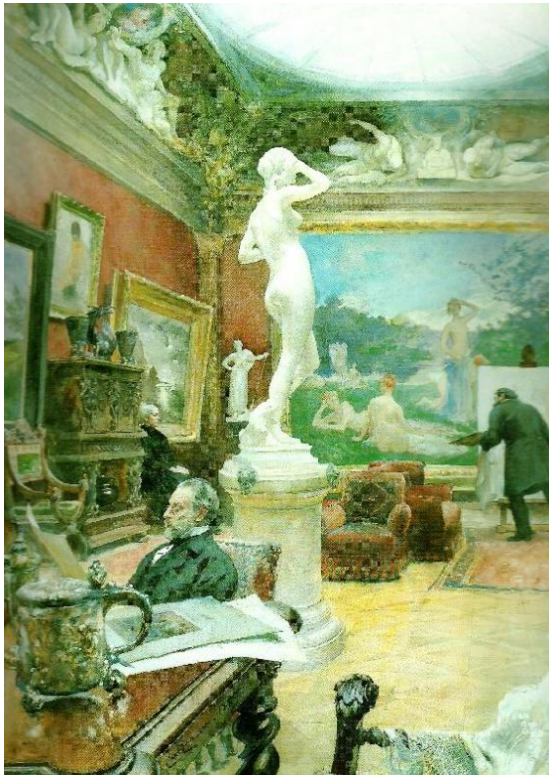
I Fürstenbergs fotspår

Några illustrationer från delar av vandringen

wikingwalks.com

wikingwalks@outlook.com

Bilderna i detta dokument kommer i huvudsak från Göteborgs Stadsmuseum.

Till **vänster**:
 Carl Larsson
 (1853--1919),
 "Interiör från
 Fürstenbergska
 Galleriet",
 1885. Pontus i
 förgrunden och
 Göthilda i
 bakgrunden till
 vänster i bild.
 Ernst Josephson
 till höger, målar
 ett porträtt av
 Göthilda.

Till **höger**:
 Pontus (1827-
 1902) och
 Göthilda (1837-
 1901)
 Fürstenberg.

Kvinnor i Spinnhuset vid Svingeln. Cirka 1900. Kvinnfolk ”som emot tjänste-hjonsförordningen voro lösa och lediga, samt friska och föra tiggare, som till spinn-, kard- eller skrubbande tjäna kunde på det att de måtte komma att göra gagn, i stället för att de eljest fördrevo tiden i lösaktighet, självsvåld, lättja och laster.”.

Bengt Wilhelm Carlberg, född 1696 på landeriet Burgården död 1778 på egendomen Lilla Torp i Örgryte. Spinnhusets arkitekt. Har även ritat bl.a. Örgryte gamla kyrka, Ostindiska huset och Sahlgrenska huset vid Norra Hamngatan, Radheska huset vid Norra Hamngatan m .m. Officer i Karl XII:s armé och ögonvittne till kungens död 1718 vid Fredriksten i Norge.

Nationalromantisk bild över belägringen av Gullberg 1612, där Emerentia Pauli för befäl över kvinnorna som håller kokande lut över anfallande danskar. Efter målning av Gustaf Brusewitz (1873).

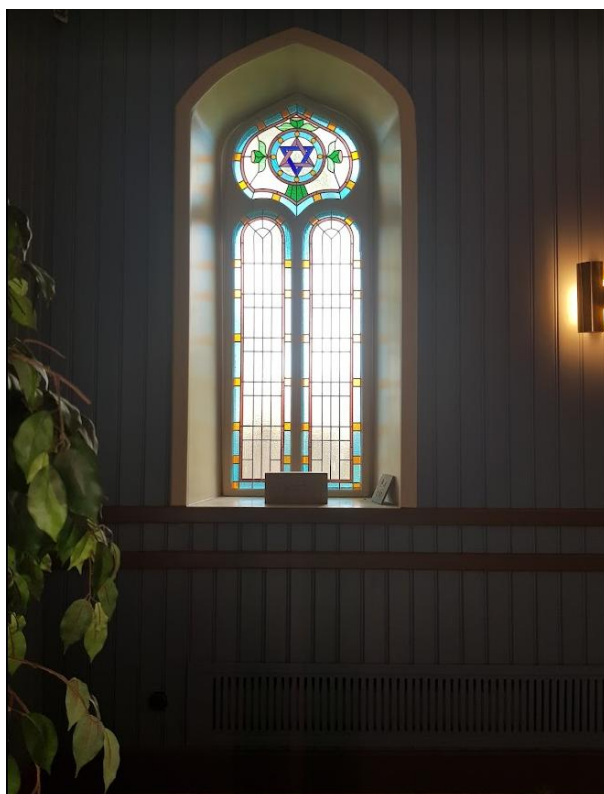
Nedan också tänkbart utseende vid Emerentias tid på Gullbergs Fäste, baserat på utgrävningar i området. Stenfästning troligen sedan ca 1570. Tack till illustratören Jens Heimdahl och Anders Kjellin (Anders.Kjellin@arkeologerna.com)

Ytterligare en skiss på Gullbergs fäste, föregångaren till Skansen Wästgötha Lejon. (Källa [Göteborgs-Posten](#)).

Interiör kapellet på Mosaiska Begravningsplatsen. Kapellet daterar till 1864. Renoverat under tidigt 2000-tal.

Fredriksdal/Oscarsdal Landeri (ungefär vid Friggagatan 29 och hörnet av Garverigatan) 1912 – förvärvat av Pontus far Levy Fürstenberg (1796-1860) 1832. Rivs 1912.

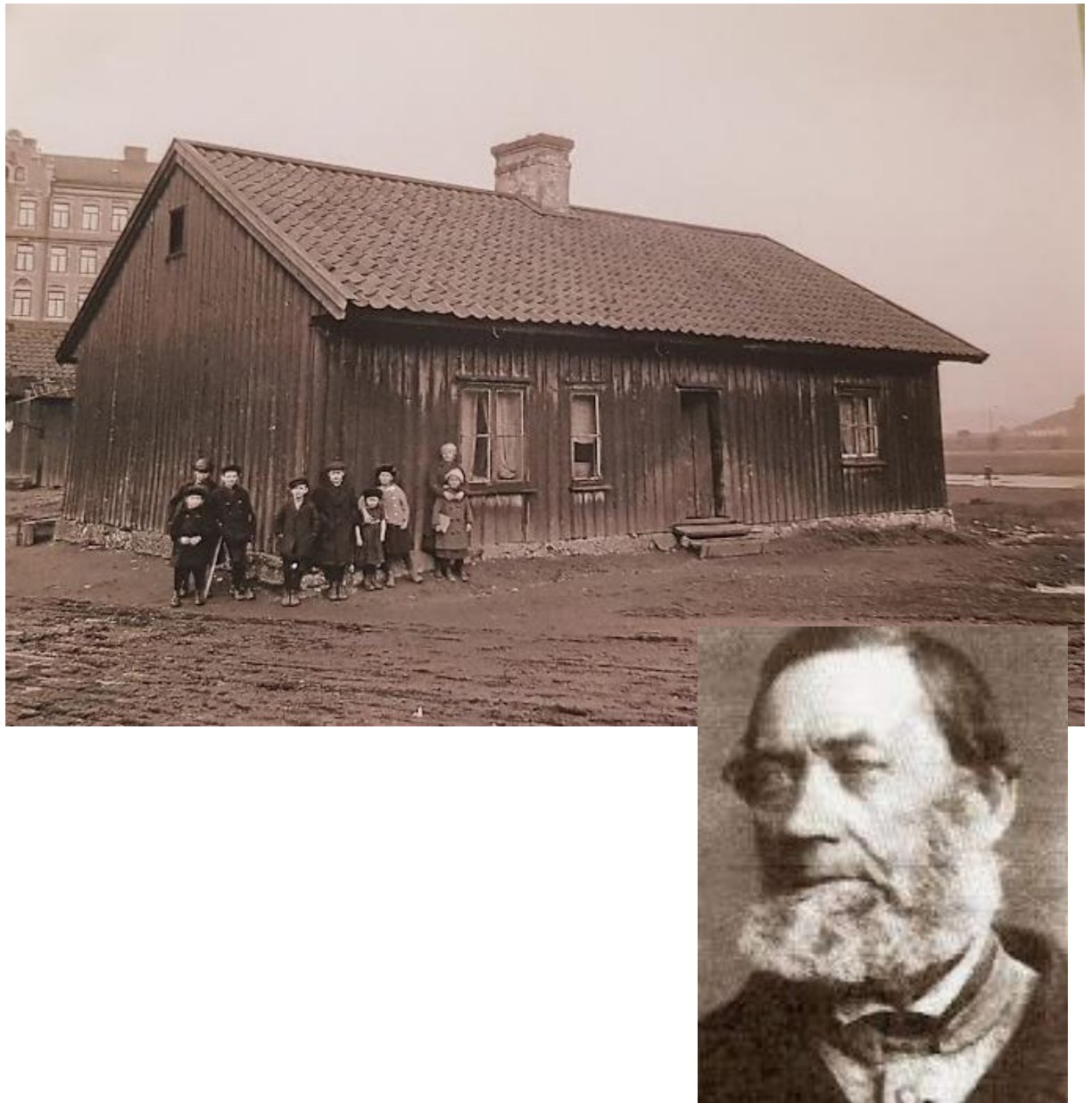
Nedan också Skarprättare bostad/Bödelstuga vid Odinsgatan 17/Färgaregatan 1. 1863-1876 bor skarprättaren Olof Wilhelm Bergendahl i stugan (Olof är infälld i bild nedan). Tidigare hade bödlarna Carl Gustav Beckius och Magnus Ferm bott i huset.

Rosa f Warburg Fürstenberg (1799-1874) samt Levy Fürstenberg (1796-1860). Pontus Fürstenbergs föräldrar.

Skarprättare bostad/Bödelstuga vid Odinsgatan 17/Färgaregatan 1. 1863-1876 bor skarprättaren Olof Wilhelm Bergendahl i stugan (Olof är infälld i bild nedan). Tidigare hade bödlarna Carl Gustav Beckius och Magnus Ferm bott i huset.

Gumperts "hörne" i en annons från Gumperts/illustration.
 "Hörnet" rivs 1976. Gumperts välkända logotyp t v och några
 av de olika verksamheter som bedrevs.

Lazarus Elias Magnus (1770-1851) samt troligen hustrun Göthilda Magnus (f
 Henriques 1767-1825). Farfar/farmor till Göthilda Fürstenberg (1837-1901 född
 Magnus).

Euphrosyne Abrahamson med syster Jeanette Rubensson.

Euphrosyne Abrahamson 1836-1869.

Jeanette Rubensson (1854-1938).
Konstnär. Avbildad kring 1880 av
Ernst Josephson (syssling till Göthilda
Magnus/Fürstenberg).

Ovan: Selma och Valborg Olander. Mellan Valborg och Sophie uppstår en rivalitet om Selmas gunst.

Överst och till höger: Sophie Elkan (1853-1921) och Selma Lagerlöf (1858-1940).

Kanske 1895-1900.

Elkan-rummet på Selma Lagerlöfs Mårbacka och porträttet av Sofis make Nathan Elkan med dottern Kerstin. Båda avlider i Nice i TBC vid jultid 1879. Sofi är bara 26 år.

Sophie Elkan förlorar i Nice julen 1879 man och dotter i TBC. I januari 1880 går också Sophies pappa bort hemma i Göteborg.

"Älskade mamma

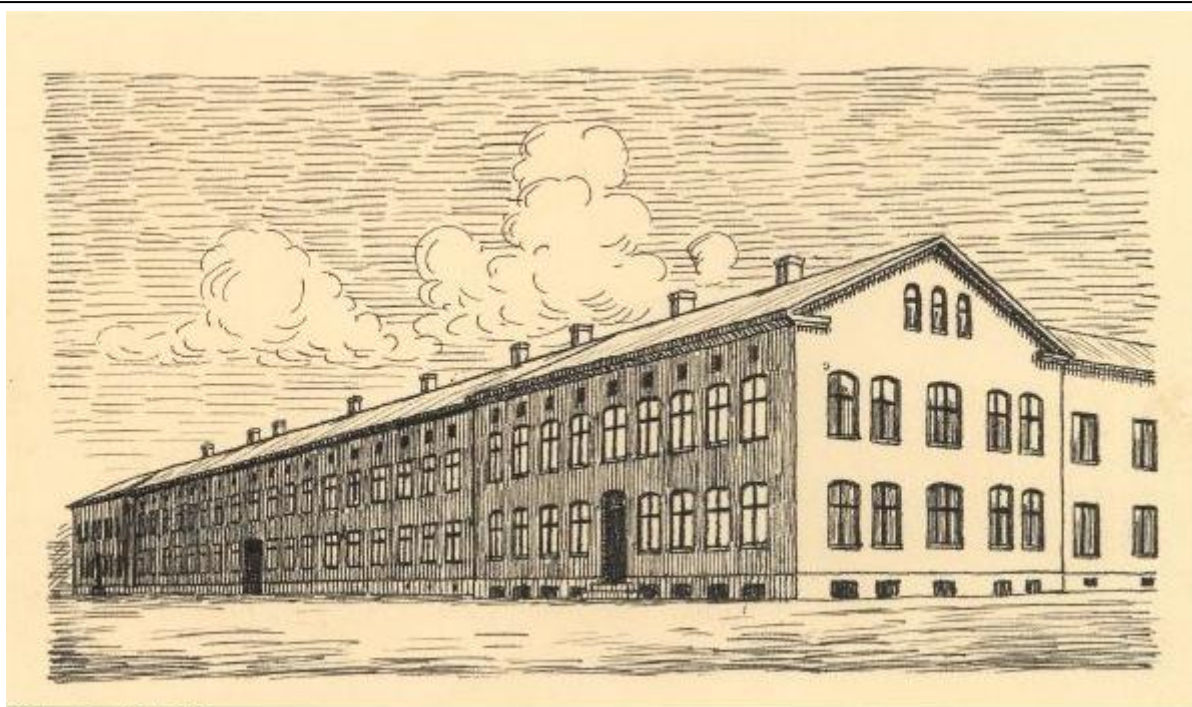
Jag trodde aldrig det skulle komma en dag då ej underrättelser om pappas död skulle göra ett mäktigt intryck på mig, men jag kände intet igår eller nästan intet. Jag tror det finns ett mått av lidande och när det är rågat kan man icke lida mer. Men att mina tankar varit hos Eder som varit vittne till hans lidande och dödskamp behöver jag icke säga. Vår familj har blivit tillräckligt prövad till exempel jag som förlorat man, barn och far inom en vecka."

Göteborgs-Posten.

1859

[illegible]

Fattigvårdsanstalten ("Bracka") vid Drottningtorget exteriört och interiört.

GhmD:46162

Centralposthuset – 1920 (?) talet. Urnorna ovanför joniska kolumnerna vid de två entréerna är ännu ej på plats. Man är ännu inte riktigt klar över hur de ska se ut men provar på högra sidan...

Centralposthuset – arbete med "urnorna". Mer än manshöga (se röd markering). Nedan också detaljer i granit från trapporna till resp. ingång till Centralposten. Olika sätt att distribuera post.

Göteborgs Central ca 1859.

Adolf W Edelsvärd (1824—1919). I Göteborg bl.a. Hagakyrkan, Engelska kyrkan och S:ta Birgittas kapell, Wijkska huset (tillsammans med Victor v Gegerfelt) vid Lilla Torget.

Fotou.nr:0:906

Tidningsnotis 1856 - Första gången man kunde åka tåg t o r mellan Göteborg och Jonsered.

Inrikes Nyheter. **Göteborg.**

I dag omkring kl. 12, straxt efter det kanonskotten saluterat till Oscarsdagens ära, afgick från härv. provisionella bangård en train af jernvägsvagnar på profresa till det 1½ mil härifrån aflägsna Jonsered. Till resan hade stadens auktoriteter och ett så stort antal enskilda personer (tillsammans omkring 200), som rummet medgifvit, blifvit inbjudna, herrar och damer.

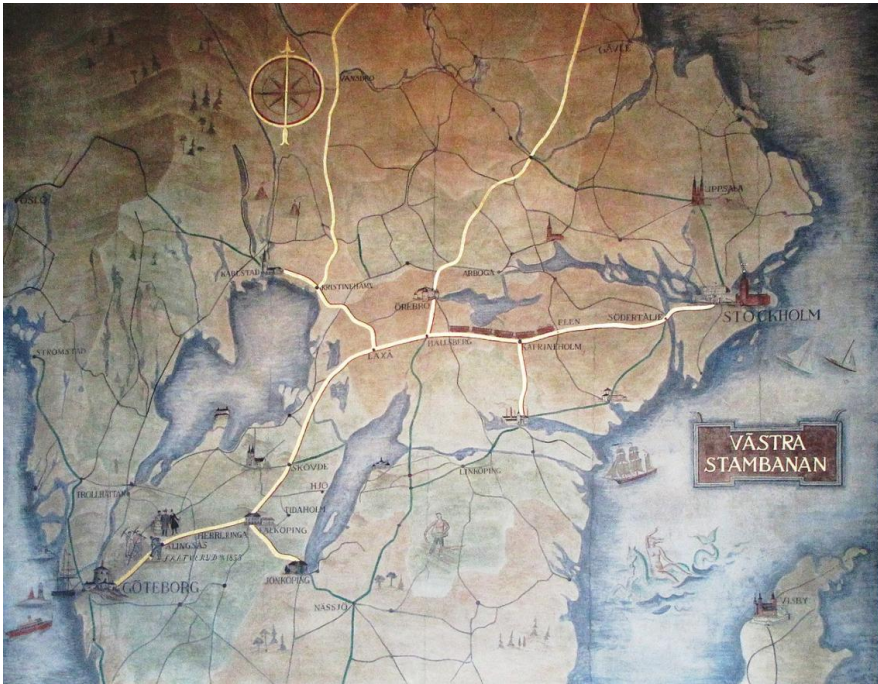
Färden har varit gynnad af vackert väder och gått i allo lyckligt. Vägen till Jonsered tillryggalades på 23 minuter. Efter ankomsten dit hade hr major Norström den artigheten att inbjuda sällskapet till Bokedahl, hvarest, sedan allehanda förfriskningar blifvit bjudna, H. M. Konungens skål föreslogs af hr lag-

man Engelblom. Återvägen anträdde omkr. kl. 1 och tillryggalades på 20 min. (Andra tåg hafva förut passerat på mindre än 15 min.) Lokomotiven voro prydda med svenska och norska flaggor, samt konungens namnchiffer.

Det kunde för Göteborgs innevånare icke vara utan ett lifligt intresse, att deltaga i denna första profresa på en jernväg, som otvifvelaktigt kommer att utöfva ett utomordentligt inflytande på hela landet i allmänhet och Göteborg isynnerhet. För mången ägde ock färden hela det behag, blandadt med en viss häpnad, som den första resan på en jernväg måste ingifva.

Till dagens ära gifver Jonsereds ägare, grossh. W. Gibson i dag middag för jernvägsarbetenas chefer och tjänstemän samt andra stadens honoratiores. I afton blir utomdess stor bal å börsen.

Västra Stambanan i Göteborgs Central, Filip Månsson (1864--1933).

GMA:9220:1

Ovan: Hotel Christiania (Hotel Eggers) med Palace huset till vänster i bakgrunden.
1880/1890(?).

Konstnärsförbundet (Opponenterna) bildas på Hotel Eggers 1886. Nedan från Thielska galleriet 2025 t h Richards Berghs målning 1903 av de då ledande i förbundet:

Från vänster Christian Eriksson, Eugène Jansson, Karl Nordström (ordförande), Robert Thegeström, Richard Bergh. Stående Nils Krüger.

Släkten Magnus 1875.

Längst till vänster på trappan står Simon Magnus, bredvid sin kusin ([Göteborgsfamiljer - Eleonore Louise Fürstenberg \(gamlagoteborg.se\)](http://Göteborgsfamiljer - Eleonore Louise Fürstenberg (gamlagoteborg.se))) Göthilda Magnus gift Fürstenberg, framför dem pappan Eduard och framför Eudard, Simons fru Louise som var syster till Pontus Fürstenberg. Till vänster vid trappan sitter Rachel Magnus (?). Foto från Landeriet Stora Katrinedal som låg vid nuvarande Nya Ullevi där det 1956 brändes ned för att ge plats för arenan.

Landeriet var familjen Magnus sommarställe. Pontus och Göthilda övertog det efter Eduard Magnus död. Staden löste in Landeriet 1903 efter Pontus död.

1956 brände Göteborg Stad ner huset för att kunna bygga Nya Ullevi.

Grand Hotel Haglund – Interiör, Vinterträdgården (foto Aron Jonason).

Aron Jonason – Storvitziren (1838-1914). "Kongl. Hoffotograf" hos Oscar II på partybåten "Drott". Jonasons foto affär/studio låg långt in på 2000-talet vid Östra Hamngatan 39.

På blivande Grand Hotel Haglund, under tiden det var ett annex till Göta Källare, kunde minsann även indianer beskådas... Annons i GP 1875, 7 januari. Bloms Hotell var en föregångare till Haglunds annex/hotell.

Indianerna
förevisas dagligen från kl. 6 till 9 e. m. uti herr Haglunds Annex f. d. Bloms Hotell ingång från Drottninggatan.
De uppträda i sina nationalkostymer och utföra danser och sänger, samt visa färdighet i skjutning med pil och båge. Biljetter till 1 kr. för äldre och 50 öre för barn säljas vid ingången.

Till vänster - Segerlindska teatern 1816 (brann 1892). Till höger Göta Källare. Bilden kanske från mitten av 1800-talet.

Göta Källare, uppförd av Segerlind, ska vara den första byggnaden i staden som uppförs som "hem för resande". Infälld Laurentius Segerlind (1774-1834).

Grand Hotel Haglund Södra Hamngatan ca 1920. Rivet 1972. Hotellägarna Haglunds har också under 1870-talet övertagit bl.a. Göta Källare.

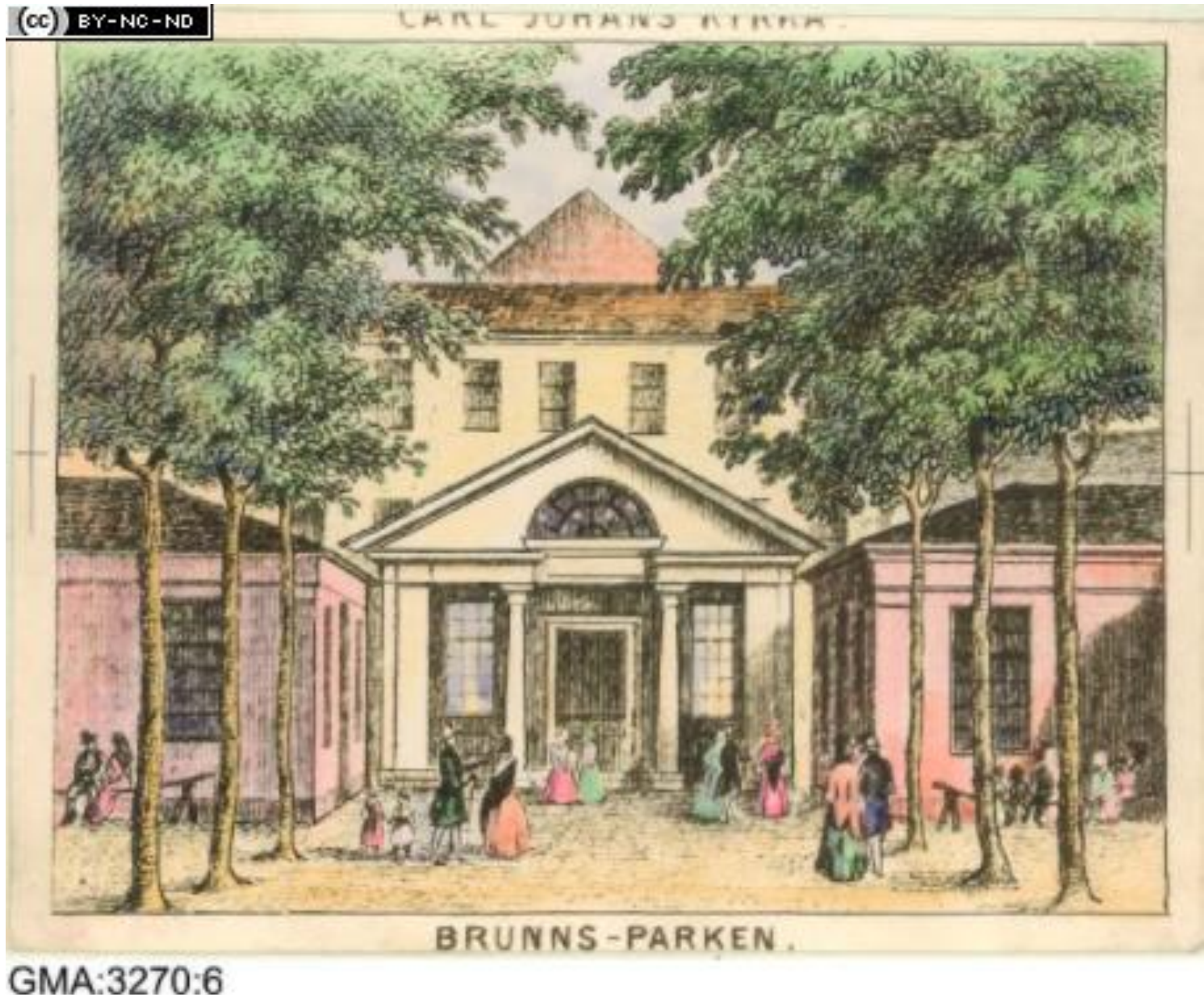

F-otou nr 0.288

Brunnshus i Brunnsparken (som fick sitt namn av huset) ca 1844-1848. Vattnet som serverades i Brunnsparken hade fraktats dit. I bakgrunden det dåvarande sockerbruket

Brunnshuset ersattes 1858 av ett badhus som ersatte det badhus som låg vid Skeppsbron. Badhuset i Brunnsparken revs 1879 då Renströmska badhuset tog över.

GMA:3270:6

Gustav Adolfs Torg och Brunnsparken 1852 (norra torgsträcken är en skiss på hur Stadshuset t v om Börsen kunnat komma se ut). Notera att "sandreveln" i Brunnsparken är en "ö" med broförbindelse mot Hamngatorna. Mot Södra Hamngatan har man senare lagt igen. Ännu vatten mot Norra Hamngatan.

Hugo Birger (1854 - 1887) – "Rue Gabrielle", 1879. Makarna Fürstenbergs förvärv vid konstatställningen i Göteborg 1881. Är tavlan kanske "grundstenen" för galleriet?

Enligt Georg Pauli markerade förvärvet en ny inriktning i Fürstenbergs konstsyn, bort från det anekdotiska mot det enkla och naturalistiska: "Men saken var den, att det nu gick upp för Fürstenberg, klart och tydligt, att det ej är en taflas ämne- man kunde med afseende på den tidigare tyska smakriktningen säga en taflas anekdot- som är afgörande för konstverkets konstnärliga värde."

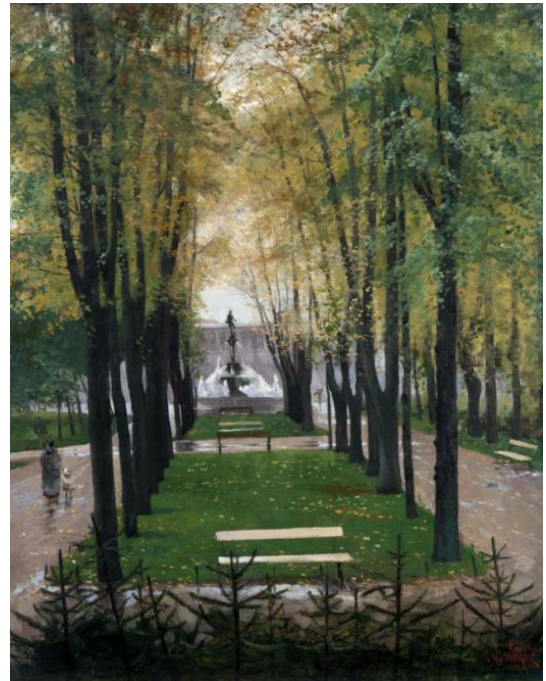

Carl Larsson (1853 - 1919) – "Oktober" och "November", Larssons genombrott 1883.

Förvärvade 1883, obesett, av Fürstenbergs. "Det ringer på Fürstenbergs dörr. Utanför står ett telegramombud med telegram från Hugo Birger i Paris: "Köp Larssons akvareller, förträffliga, pris 2000 francs". Pontus Fürstenberg svarar "Oui, Pontus Fürstenberg".

Ovan: Per Hasselberg (1850-1894)
"Säningskvinnan" 1883 i Brunnsparken Göteborg.
Till höger: Hugo Birger (1854-1887) med utsikten
från Fürstenbergska galleriet 1885.

Interiör från Fürstenbergska Galleriet ca 1900. Fotograf Aron Jonason (1838—1914).
Takdekorationerna "Ångan" (t v) och "Dynamiten" (t h) är synliga. I förgrunden
"Snökklockan". Per Hasselberg (1850—1894) står för de nämnda verken.
Medaljongmålningarna i takdekorationerna är gjorda av opponenterna.

Nedan: I fonden P.S. Kröyer (1851—1909) "Hipp, Hipp, Hurra!". Konstnärsfest på Skagen
1888.

Pontus Fürstenberg samlar som ungkarl konst. Vid tiden är den s k "Düsseldorfskolan" på modet. Nedan målning (just denna målning ägdes dock inte av Fürstenberg) "Spratteltgubben" av Amalia Lindegren (1814 - 1891) är ett utmärkt exempel på denna skola.

Georg Pauli besöker Pontus Fürstenberg i dennes ungarlägenhet. Pauli kikar lätt misslynt på några målningar som hänger på väggarna och noterar "Intrycket av de taflor som beklädde väggarna hade en viss bismak av Düsseldorf".

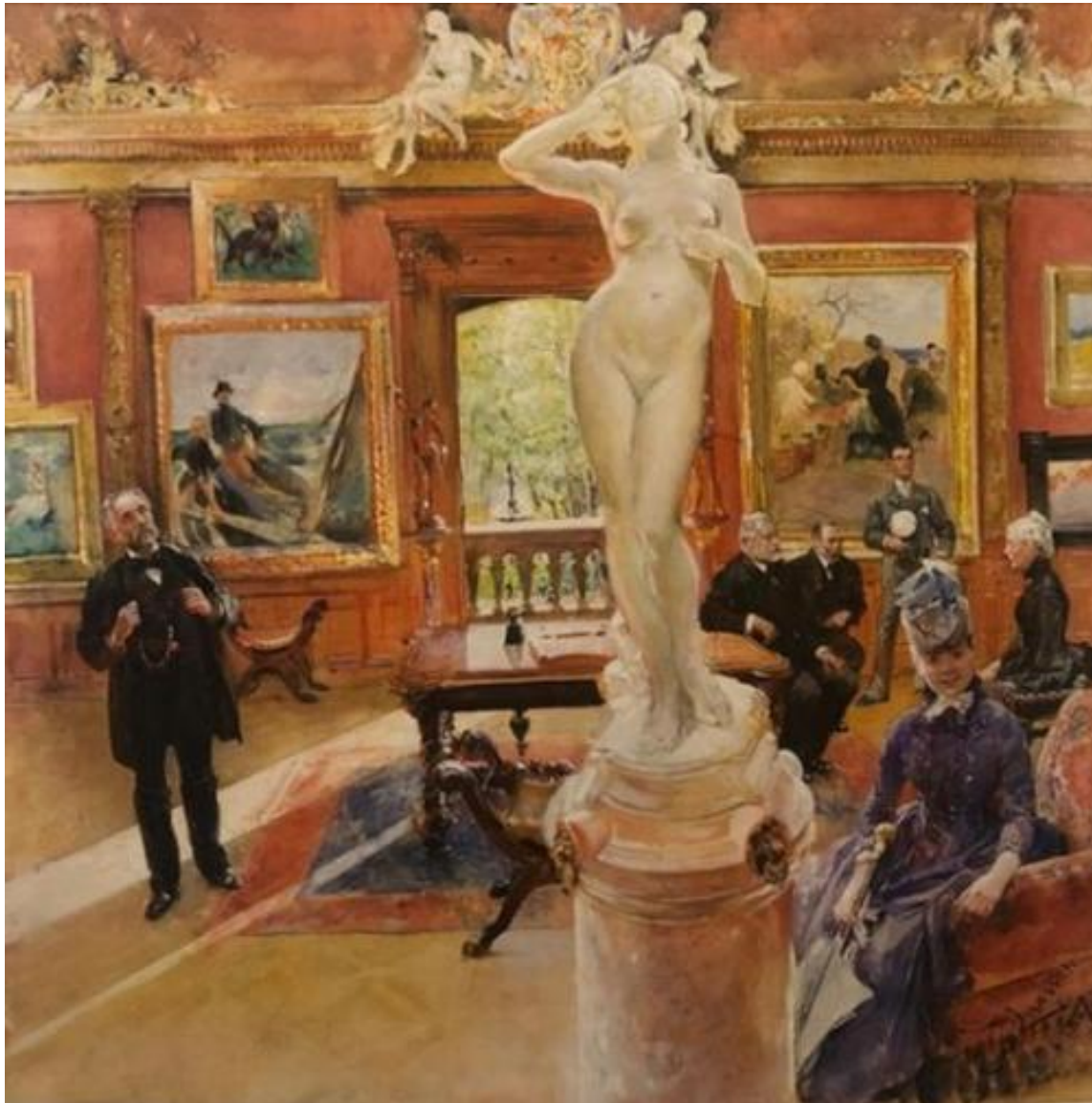
Göthilda (1837—1901) och Pontus (1827--1902) Fürstenberg. Giftn 1880.

Galleriet, vid denna tid flyttat till Göteborg Museum, Norra Hamngatan. Man skymtar Carl Larssons (1853--1919) Triptyk ("Rokoko", "Renässans" och "Nutida Konst" 1888--1889) i trapphuset som f ö flyttats från det ursprungliga galleriet till museet.

Pontus Fürstenberg beundrar sin nyförvärvade skulptur, Per Hasselbergs "Snölockan" i huggen marmor. Fler exemplar finns. Flickan har liksom vaknat upp ur en (vinter)sömn och ser nu fram emot våren och den stundande tiden för att kvinnan i henne ska vakna och spränga sönder det band som över bröstet hade hållit kvar henne i flickans skepnad. Hon stryker lite yrvaket undan sitt hår från höger huvudsida. Illustrationen är en akvarell av Carl Larsson 1887.

Stiftelsen Eduard Magnus Minne grundades 1883 av fru Götilda Fürstenberg, född Magnus. Huset tycks ha stått färdigt 1881. Arkitekt Adrian C. Peterson och byggmästare August Krüger.

Eduard Magnus minne, Viktoriagatan 13. Stiftelsen (ännu aktiv) hade ursprungligen som syfte att tillhandahålla kostnadsfria bostäder åt behövande "ståndspersoner".

Huset revs 1951 och ersattes med ett nytt hus för Arbetsförmedlingen. Idag används det huset av Göteborgs Universitet.

Arkaden 1901 från Östra Hamngatan.

Nedan också Arkaden från S Hamngatan.

ShmD:46947

Kungsportsavenyn ca 1900. I förgrunden Avenyn 1 t h och 2 t v.

Nedan även Avenyn med Avenyn 2 i förgrunden följt av Franska kvarteret (nu rivet) Avenyn 4–14.
1938.

Avenyn med Engelska kvarteret. 1923. Genom 1942 års stadsplan godkändes förändringar av husen vilket innebar under 1943 att de lägre delarna byggdes på och bottenvåningarna fick butikslokaler.

Nederst det Engelska kvarteret nybyggt ca 1874.

Avenyn 16,18,20,22. 1901. "Adrianopel" i folkmun. Bevarat. Arkitekt Adrian Crispin Peterson.
Notera också "Franska kvarteret" nu helt borta, i fonden till vänster. Nedan också två ytterligare
bilder på "Franska kvarteret", Avenyn 4-14.

Akvarell 1890 -Valandhuset invigt 1886. Takstatyn symboliserar Teckning, Målning o Skulptur. Göteborg har sedan Valand byggts om endast en takstaty kvar, vid Hotel Elite, Västra Hamngatan 5.

GMA:3722:42

Tillhör Göteborgs Stadsmuseum

Göteborgs första filmföreläsning sker i Valandshuset julen 1896. Priset för "Dam" är 50 öre.

Detta ändrades snart (skulle nog ha varit "Barn") och blev 1 krona.

"Kinetoskopet" är en tidig filmutställningsenhet, designad för filmer som kan ses av en person i taget genom ett "titthålsfönster". Göteborgs Konstförening har fritt inträde antagligen beroende av att föreningen har verksamhet i huset.

Visningen av rörlig bild tycks ha varit väldigt omtumlande för publiken och i en filmrecension 1896 skrivs:

"Ni befinner er på en jernvägsstation. På perrongen går folk och väntar och in brusar ett jernvägståg. Det kommer i sådan fart att ni inbillar er att det skall rusa fram ur ramen och köra öfver er der ni sitter och börjar redan bittert ångra att ni inte olycksfallsförsäkrat er."

28/12 1896

Kinematograph.

Lefvande fotografier i naturlig storlek. Edisons nyaste uppfinning, ej att förväxla med Kinetoskopet.

Kinematograph är för första gången i Göteborg och börjar sina föreställningar i Konstföreningens lokal å **VALAND** hvarje dag från kl. 11—3 och 5—9 e. m. Omvexlande program vid hvarje föreställning. Derpå följande hvardagar från kl. 4—9 e. m.

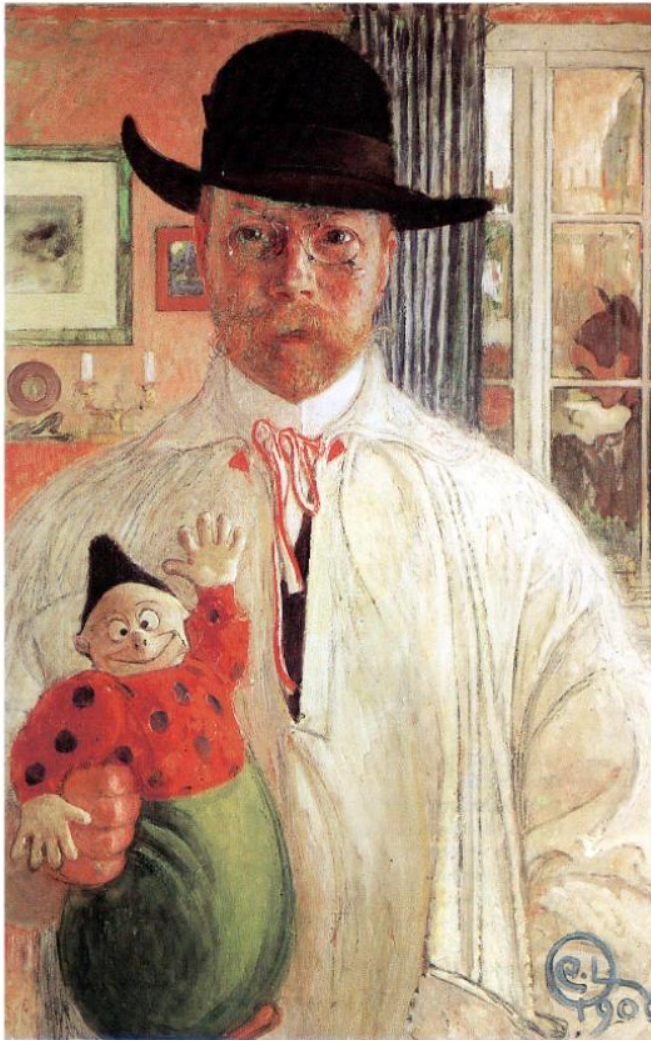
Inträdesavgift **1 krona**. Dam **50 öre**.

Ledamöter i Göteborgs Konstförening ega fritt tillträde.

30053t

Interiör från Göteborgs Musei Ritskola/ Valands målarskola 1892. Från 1886 hade skolan lokaler i Valandhuset. På bilden en grupp manliga och kvinnliga elever tillsammans med sin lärare, konstnären Carl Larsson. Ovanför Larssons staffli syns eleven Albert Engström. Carl Larsson vid staffliet, tycks göra en karikatyr av sin hustru Karin Larsson.

Carl Larsson (1853-1919) – "Självvrannsakan" 1906. Sonen Ulf har just dött. Carl Larsson säger: "Den tragiska och komiska masken. De säga mig så mycket, som har paralleller i vår tid. Den tragiska är för mig patriciern, den "bildade", den komiska är folket "plebejen". Kanske Carl Larsson inte alltid trivdes inte med att vara "hela Sveriges rolighetsminister"?

Sven Adolf Hedlund (1821—1900). Liberal publicist vid Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, riksdagsman och kommunalman. Stiftare av Göteborgs Konstförening 1854. Tar 1865 initiativ till en utredning om minskad alkoholkonsumtion vilket gav oss "Göteborgssystemet" – föregångare till dagens Systembolaget.

Nedan: Korsningen Avenyn/Engelbrektsgatan 1920-talet. Notera de magnifika glasade burspråken på husets västra sida. Idag står här en byggnad av helt annan karaktär. Akacian som vi talar om under vår vandring, är dock ersatt men är ett skott från ursprungligt träd.

Lorensbergs restaurang 1920.

Nedan också ingången till Lorensberg 1922 där Engelbrektsgatan och Avenyn korsar
(samt där Avenyn slutar före 1923).

Det är Sophus Petersen som serverar snaps på Lorensberg – den 12 mars 1938. Skål! Nedan också sonen Bengt Peterson. Avliden 2015.

Triptyken 1888-89 och dess ena tredjedel, "Nutida konst", Carl Larsson (1853-1919).

"Beundransvärd är teckningen, solskenet som silar sig in mellan löfven och ger solfläckar öfverallt, glädje och friskhet och sanning. Det är ett av de fullkomligaste arbeten jag på länge sett och tror jag det vara bland de allra bästa Kröyer gjordt och då måste det ju vara bra?" Pontus Fürstenberg i brev 1888 till Carl Larsson. Fürstenbergs köper tavlan vid en utställning i Köpenhamn 1888. P.S. Kröyer "Hipp, Hipp Hurra!"

Eva Bonnier (1857-1909) och Julia Hasselberg.

Eva är i en period förlovad med Per Hasselberg (1850-1894) men förlovningen bryts 1892. Eva blir senare i livet sjuk under en vistelse på Hotel Cosmoplite och avlider (ibland hör man att Eva tar sitt liv) i Köpenhamn 1909.

Julia Hasselberg, född 1893 adopterades av Eva Bonnier efter Hasselbergs bortgång 1894. Julia Hasselberg är Per Hasselbergs och Signe Larssons dotter. Det är Signe Larsson som är modell för Per Hasselbergs skulptur, "Näckrosen" (se skulpturen på bild nedan).

Vad hände då med Julia Hasselberg när såväl Per Hasselberg som Eva Bonnier gått bort? På nätet kan man konstatera Julia gick vidare livet. En dotter-dotter finns som uttalar sig på följande vis om Julia Hasselberg: "**I remember my grandmother (d.v.s Julia Hasselberg) as being a wonderful person who often spoke about her father Per Hasselberg and her mother Eva Bonnier (biologisk moder är ju Signe Larsson). My grandmother Julia married Gustav Backdahl in 1912 and they had four children...**"

På Eva Bonniers porträtt nedan är Julia omkring 12 år.

Julia Hasselberg porträtterad av Eva Bonnier.

I förgrunden "Näckrosen" 1891 – Per Hasselberg, huggen 1896 av Christian Eriksson. Julia Hasselbergs mamma, Signe Larsson är modell. I bakgrunden Carl Larssons "Renässans" en av tre målningar i Larssons triptyk. De andra två är "Rokoko" och "Nutida konst". Triptyken satt i trapphuset (bild finns ovan) i det Fürstenbergska galleriet.

Intresserad av ytterligare vandringar eller föredrag? Välj bland nedanstående och kontakta oss gärna! Se kontaktinfo nedan.

Vandringar (men besök alltid wikingwalks.com för senaste info):

- Befästningar och parkanläggningar
- I Fürstenbergs fotspår
- Lorensbergs Villastad
- Statyvandringar
- Änggården
- Örgryte Trädgårdsstad och funkis i Skår
- Klippan
- Landala Egna Hem
- Nya Varvet
- Norra Älvstranden
- Göteborgskvinnor förr och nu
- Kungsladugård
- Bagaregården
- En vandring kring hamn och torg

Föredrag:

- Salomon August André och Örnen mot Nordpolen
- P.S. Kröyer och Skagenmålarna
- Göteborgs befästningar
- Göteborgs arkitektur

Picknick:

- Ta med kompisgänget och vandra med oss. Avsluta med en festlig picknick!

wikingwalks.com

wikingwalks@outlook.com